

ТЕМА 2: ДЖЕРЕЛА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Питання до теми:

- 1. Поняття джерел права соціального забезпечення, їх особливості.**
- 2. Види джерел права соціального забезпечення**

**1. ПОНЯТТЯ «ДЖЕРЕЛО ПРАВА»
ВПЕРШЕ З'ЯВИЛОСЯ У ТВОРІ
«РИМСЬКА ІСТОРІЯ» ТІТА ЛІВІЯ 2
ТИС. РОКІВ ПОТОМУ.**

◆ Історична довідка:

Цей відомий римський історик назвав Закони XII таблиць «джерелом всього публічного і приватного права», у тому значенні, що ці Закони були засадами, на яких сформувалося сучасне йому римське право.

ДЖЕРЕЛА ПСЗ РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ В ДВОХ АСПЕКТАХ:

Матеріальний

Матеріальні засоби забезпечення соціальних виплат та надання соціальних послуг громадянам (матеріальні кошти ПФУ, ДБУ й ін.)

Формальний

Сукупність загальновідомих й внутрішньо структурованих форм вираження нормотворчими органами загальнообов'язкових правил поведінки, що регулюють СЗВ

ОСОБЛИВОСТІ ДЖЕРЕЛ ПСЗ

- 1. Відсутність кодифікованого акту в сфері СЗ;**
- 2. Наявність декількох системних актів (Основи ЗДСС від 14.01.1998, Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992);**
- 3. Наявність технічних норм (формули, розрахунки, нормативи) у НПА в сфері СЗ;**
- 4. Динамічність НПА в сфері СЗ;**
- 5. Неузгодженість НПА в сфері СЗ із ЗУ про Державний бюджет України на відповідний рік.**

2.ЮРИДИЧНІ ДЖЕРЕЛА (ФОРМИ) ПСЗ МОЖНА КЛАСИФІКУВАТИ ЗА РІЗНИМИ ПІДСТАВАМИ:

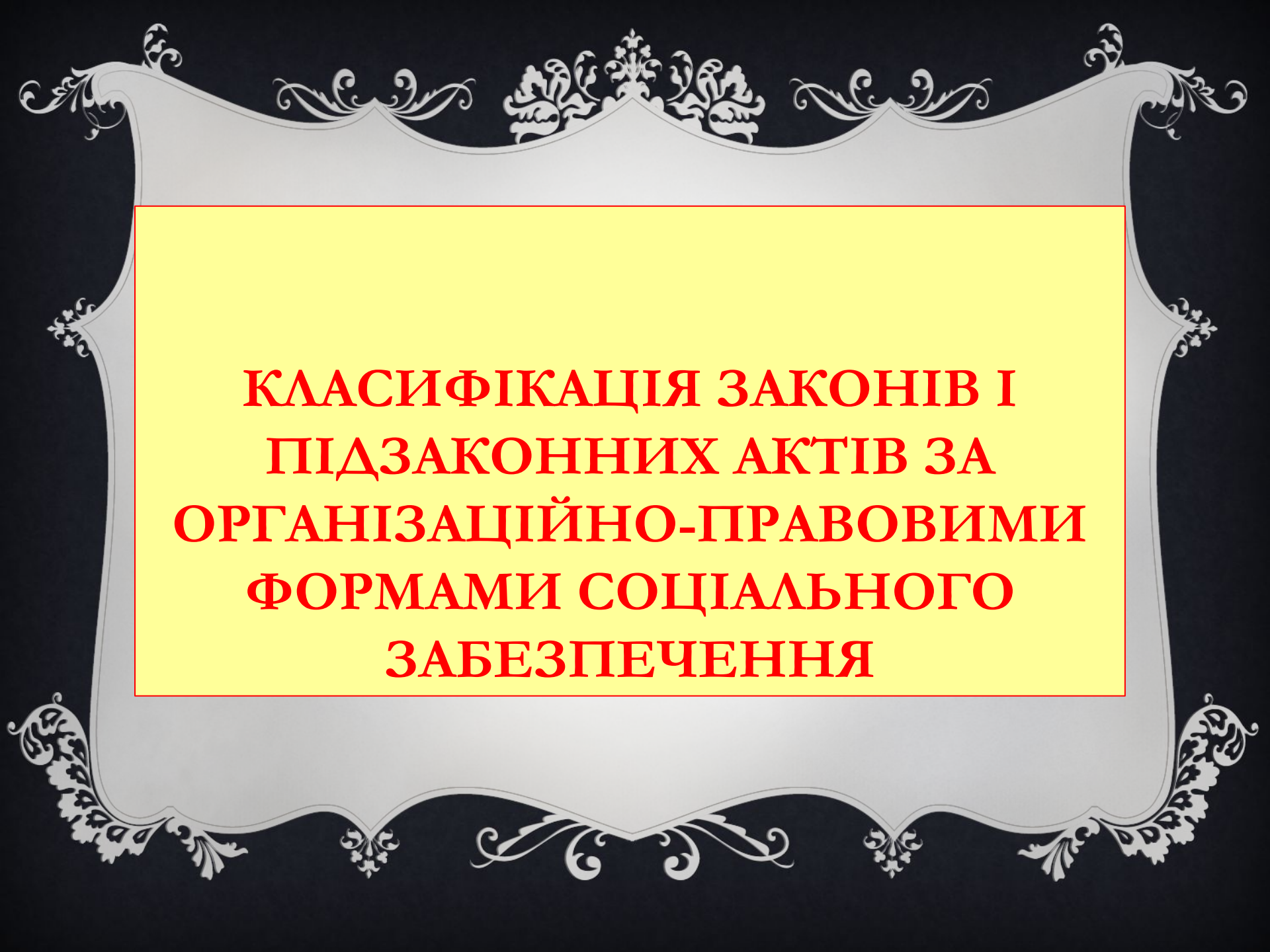
- ❖ **За юридичною силою (закони і підзаконні акти; договірно-правові акти);**
- ❖ **За сферою дії (міжнародні; загальнодержавні; регіональні; локальні);**
- ❖ **За ступенем узагальненості (кодифіковані, комплексні, функціональні);**
- ❖ **За формою акту (закони; укази, розпорядження й ін.)**

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

- ❖ **Ст. 17** (право на державний соц. захист військових та їх сімей);
- ❖ **Ст. 46** (право кожного на соц. захист);
- ❖ **Ст. 48** (право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї);
- ❖ **Ст. 49** (право на охорону здоров'я, медичну допомогу);
- ❖ **Ст. 51** (охорона державою сім'ї, материнства, батьківства);
- ❖ **Ст. 52** (право на державне утримання і виховання дітей-сиріт);
- ❖ **Ст. 55** (право на судовий захист порушених СЗ прав) й ін.

МІЖНАРОДНІ УГОДИ І ДОГОВОРИ:

- ❖ Угода між країнами СНД за участю України про взаємне визнання прав на відшкодування шкоди, заподіяної працівникам каліцтвом, професійним захворюванням іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ними трудових обов'язків, укладена в 1994 році;
- ❖ Угода від 13 березня 1992 року «Про гарантії прав громадян держав – учасників Співдружності Незалежних Держав (СНД) в області пенсійного забезпечення» і ін.
- ❖ Двосторонні угоди в сфері СЗ з Грузією, Королівством Іспанією, Латвійською Азербайджанською, Естонською, Словацькою Республікою, Молдовою й ін.

**КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАКОНІВ І
ПІДЗАКОННИХ АКТІВ ЗА
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИМИ
ФОРМАМИ СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

1) ЗА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВИМ ДЕРЖАВНИМ СОЦІАЛЬНИМ СТРАХУВАННЯМ

◆ЗДПС:

- ЗУ «Про пенсійне забезпечення від 05.11.1992 № 1788-ХІІ;
- ЗУ «Про ЗДПС» від 10 липня 2003 р. № 1058-ІV;
- Постанова КМУ від 24.10.2007 № 1261 «Про затвердження Положення про Пенсійний Фонд України;
- Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про ЗДПС»: постанова Правління ПФУ від 25.11.2005 № 22-1

**◆ ЗДСС У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ТИМЧАСОВОЮ
ВТРАТОЮ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ**

□ЗУ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» від 18 січня 2001 р. № 2240-Ш

□Правила обчислення загального трудового стажу для призначення працівникам допомоги по тимчасовій непрацездатності: постанова Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 1998 р. № 1658;

◆ ЗДСС НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ

- ЗУ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03. 2000 № 1533-Ш;**
- ЗУ «Про зайнятість населення» від 1 березня 1991 р. № 803-ХІІ;**
- «Про Порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням» постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2001 р. № 1266»**
- «Про Порядок надання допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової її виплати для організації безробітними підприємницької діяльності» наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 20 листопада 2000 р. № 307.**

◆ ЗДСС ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ

- ЗУ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 вересня 1999 р. № 1105-X1У
- «Перелік професійних захворювань» постанова Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2000 р. № 1662
- «Про затвердження Порядку призначення та здійснення страхових виплат застрахованим особам (членам їх сімей)» постанова Правління фонду соціального страхування України від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання від 22 грудня 2006 року № 13

2) ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА, ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА РАХУНОК ПРЯМИХ АСИГНУВАНЬ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

□ЗУ «Про державну допомогу сім'ям із дітьми» від 21 листопада 1992 р. N 2811-ХІІ

□ЗУ «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» від 9 квітня 1992 р. № 2262-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 29. – Ст. 29.

□Про вдосконалення порядку призначення та надання населенню житлових субсидій: постанова Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2000 р.- № 1361

□Про додаткові заходи щодо посилення соціального захисту багатодітних і неповних сімей: Указ Президента України від 30 грудня 2000 р. № 1396/2000

3) НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- ЗУ «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 року № 1057-IV**
- ЗУ «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року № 2121-111**
- ЗУ «Про страхування» від 7 березня 2003 року № 85/96-ВР**
- Про створення робочої групи з розробки концепції єдиної галузевої системи недержавного пенсійного забезпечення працівників вугільної промисловості України: розпорядження Міністерства вугільної промисловості України від 20 січня 2006 року № 1-р**

4) СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА РАХУНОК КОШТІВ ГРОМАДСЬКИХ ФОНДІВ, БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ, ДОБРОВІЛЬНИХ ПОЖЕРТВУВАНЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ Й ІН.

- ◆ЗУ «Про добродійність і благодійну діяльність» від 16 вересня 1997 року № 531/97-ВР**
- ◆ЗУ «Про об'єднання громадян» від 16 червня 1992 року № 2460-ХІІ**
- ◆ЗУ «Про професійні союзи, їхні права і гарантії діяльності» від 15 вересня 1999 року № 1045 - ХІV**

5) НЕДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

- ❖ ЗУ "Про соціальні послуги" від 19 червня 2003 року № 966-IV,**
- ❖ Постанова КМУ від 14 січня 2004 року № 12 "Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку"**

КЕРІВНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОСТАНОВ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

- ❖ Про судову практику про встановлення фактів, що мають юридичне значення: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 року № 5.
- ❖ Про практику розгляду судами справ про встановлення неправильності запису в актах громадянського стану: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 липня 1995 року № 12.

РІШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

- ◆ Рішенням Конституційного Суду України від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007 (справа про соціальні гарантії громадян)
- ◆ Рішенням Конституційного Суду України від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008 (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України)

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

- ❖ Закон України «Про виконання рішення та застосування практики Європейського Суду з прав людини» 23 лютого 2006 року N 3477-IV ;
- ❖ Справа «Бурдов проти Росії», від 07.05.2002 (ЧАЕС)
- ❖ Справа «Кечко проти України» від 08.11.2005 (ОСВІТА)

Реалізація особою права, що пов'язане з отриманням бюджетних коштів, яке базується на спеціальних та чинних на час виникнення спірних правовідносин нормативно-правових актів національного законодавства, не може бути поставлена у залежність від бюджетних асигнувань.

Крім того, у випадках коли з набуттям чинності певним законом, його нормами призупиняється дія положень закону, що був прийнятий раніше, до спірних правовідносин застосовується закон, що діяв на момент виникнення у особи відповідного права.